

<http://www.tayjournal.com>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tayjournal>

Investigation of Adolescents' Happiness and Subjective Well-Being at School

 Önder Baltacı, Assistant Professor
Kırşehir Ahi Evran University, Turkey
baltacionder@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-9974-8507

 Ömer Faruk Akbulut, Master Student, Corresponding Author
Necmettin Erbakan University, Turkey
omerfaruk2540@gmail.com
Orcid ID: 0000-0001-5152-8102

Article Type: Research Article

Received Date: 18.10.2020

Accepted Date: 11.05. 2021

Published Date: 28.06.2021

Tr/En: Tr

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software

Citation: Baltacı, Ö. & Akbulut, Ö.F. (2021). Investigation of adolescents' happiness and subjective well-being at school. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 5(1), 24-50.

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between happiness and subjective well-being levels of adolescents according to various socio-demographic characteristics. Correlational type scanning model, one of the quantitative research methods, was used in the study. The study group of the research consists of 201 adolescents, 106 males and 95 females, who study at secondary education institutions in a province in Central Anatolia and agree to participate in the research voluntarily. In the research, "Subjective Well-Being Scale for Adolescents", "Oxford Happiness Scale Short Form for Adolescents", "Personal Information Form" to determine their level of happiness, and "Personal Information Form" were used to determine their level of happiness. In the study, it was observed that the happiness levels of adolescents were at medium level and their subjective well-being levels at school were at a relatively high level. In addition, the happiness levels of adolescents participating in the study; Subjective well-being levels at school differ significantly according to gender, perceived school success, frequency of participation in social activities and perceived parental attitudes; shows a significant difference according to the perceived school success and perceived parental attitudes. In addition, a positive relationship was found between the happiness levels of adolescents participating in the study and their subjective well-being levels at school. Finally, it was observed that subjective well-being at school explained 20.5% of the total variance in happiness. The findings obtained in the study were discussed in the light of the literature and suggestions were made.

Keywords: Subjective well-being in school, happiness, adolescents, school.

Extended Summary

Introduction

The concepts of subjective well-being and happiness, which are among the concepts emphasized by positive psychology, can be used interchangeably (Aypay & Eryılmaz, 2011). In this study, while the concept of happiness covers the general well-being of the adolescent; The concept of subjective well-being at school has been considered as a concept that deals with the well-being of adolescents at school. Subjective well-being at school is also addressed in three sub-dimensions: school satisfaction, positive emotion at school, and negative emotion at school. Of these sub-dimensions, the school satisfaction dimension; It includes the cognitive evaluations of the student in school-related areas such as learning, peer relations, and teacher relations. In the positive emotion at school sub-dimension; It is considered as the student's feeling relaxed, happy, peaceful and enjoyable as a result of their school life. In the sub-dimension of negative emotion at school, the student experiences himself / herself sad, bored, overwhelmed and depressed as a result of his school life (Huebner & Gilman, 2006; Özdemir & Sağkal, 2016; Stiglbauer, Gnams, Gamsjager, & Batinic, 2013; Tian, 2008).

Along with modern education, besides teaching services in schools, student personality services have also gained great importance. Because modern education aims not only to develop students in terms of academic education but also to raise individuals who are physically, psychologically and socially healthy and able to adapt to the society (Yeşilyaprak, 2016). In this context, it is aimed to create an educational environment that will enable students to benefit from education positively, develop as a whole in all aspects and gain a healthy personality with the student personality services carried out in schools. Looking at these aims of contemporary education; it is seen that the happiness and well-being of students are also important today. Because contemporary education; It aims to raise individuals who are happy, healthy and able to

adapt to society. In this respect, guidance activities and researches on students' happiness and well-being have begun to be conducted in recent years. Adolescents' positivity towards their cognitive and affective life at school can positively affect their school life as well as their daily life (Takakura, Wake, & Kobayashi, 2010). In this respect, school life and satisfaction of adolescents can be an important factor in their general well-being. Along with this situation, the subjective well-being of adolescents about school can also be affected by their general well-being about life. Because it is thought that adolescents' perceived parental attitudes, internet usage patterns, psychological situations, social activities, traumatic experiences such as accident and loss may also affect their school satisfaction (Asıcı & İkiz, 2019; Aypay & Eryılmaz, 2011a). In this context, the relationship between adolescents' level of happiness in general life and their subjective well-being at school was examined according to various variables.

Method

Correlational type, one of the scanning models, was used in this study, which examines the relationship between adolescents' happiness levels and their subjective well-being at school in terms of various variables. The study group of the study consists of 201 adolescents, 106 (52.7%) boys and 95 (47.3%) girls, who study at secondary education institutions in a city in the Central Anatolia Region and agree to participate in the study voluntarily. In the study, "Short School Subjective Well-being Scale for Adolescents" was used to determine the subjective well-being levels of adolescents at school, "Oxford Happiness Scale Short Form" was used to determine their happiness levels, and "Personal Information Form" was used to determine their socio-demographic characteristics. Detailed information about these data collection tools used within the scope of the research is given below. During the data collection process, the necessary permissions were obtained primarily to use the scales and to carry out the research. Adolescents who participated in the study were informed about the purpose of the research and the scales. Participation in the study was reported to be voluntary and people who did not want to participate were not included in the study. The data collection process took approximately 15 minutes. After the data was collected, people who wanted to learn the results of the scale filled in by themselves were reminded that the results could be shared with them if they wanted. In this context, communication was established with these people at the end of the research. After the research data were collected, it was entered into the SPSS package program. Then, appropriate data analysis was made depending on the sub-problems of the research. First, frequency, percentage, mean, and standard deviation were calculated to determine adolescents' happiness and subjective well-being at school. T-test and ANOVA-test, which are differentiation tests, were used to examine the differences between adolescents' happiness and subjective well-being at school according to variables such as gender, perceived school success, frequency of participation in social activities, and perceived parental attitudes. Afterwards, Pearson Product Moment Correlation Analysis was performed to determine the relationship between happiness levels of adolescents and their subjective well-being at school. Finally, Simple Linear Regression Analysis was conducted to determine to what extent subjective well-being levels of adolescents at school predict their happiness level.

Results

In the study, it was observed that the happiness levels of adolescents were at medium level and their subjective well-being levels at school were at a partially high level. The happiness levels of the adolescents participating in the study differ significantly according to the gender variable. This significant difference was found to be in favor of men. In the study, the subjective well-being levels of adolescents at school did not show a significant difference according to the gender variable. As a result of the study, it was seen that adolescents' happiness and subjective well-being levels at school showed a significant difference according to the perceived school success variable. In the Post Hoc test conducted to determine between which groups this significant difference is; It was observed that the significant differentiation for both variables was between the low-high and medium-high groups. When the group averages for both variables are examined, it can be said that as the level of perceived school success increases, adolescents' happiness and subjective well-being at school increase. The happiness levels of the adolescents participating in the study show a significant difference according to the variable of the frequency of participating in social activities. In the Post Hoc test conducted to determine between which groups this significant difference is; Significant differentiation was observed among the low-medium, more-less groups. In addition, when the group environments were examined, it was observed that as the frequency of participation in social activities of adolescents increased, their level of happiness also increased. Meanwhile, the significant difference can be said to be an important variable on the happiness levels of adolescents, the frequency of participating in social activities. In the ANOVA test, which was conducted to determine whether the subjective well-being levels of the adolescents participating in the study showed a significant difference with their frequency of social activities, it was observed that the difference between the groups was not significant. It was observed that the happiness and subjective well-being levels of adolescents participating in the study showed a significant difference according to the perceived parental attitudes variable. In the Post Hoc test conducted to determine between which groups this significant difference is; While a significant difference was observed between the democratic-irrelevant group for the happiness variable, it was observed that there was a significant difference between the authoritarian-indifferent, democratic-indifferent, protective-indifferent groups for the school subjective well-being variable. In addition, when the group averages are examined; While the happiness and subjective well-being levels of the adolescents who stated their perceived parental attitude as democratic were found to be the highest, the happiness and subjective well-being levels of the adolescents who stated the perceived parental attitude as irrelevant were found to be the lowest. As a result of the study, it was observed that there was a positive and significant relationship between the happiness levels of the adolescents participating in the study and their subjective well-being at school. As the happiness levels of the adolescents participating in the study increase, their subjective well-being levels at school also increase. In addition, subjective well-being levels of adolescents participating in the study explain 20.5% of the total variance in their happiness levels.

Discussion and Conclusion

In the study, it was observed that the happiness levels of adolescents were at medium level and their subjective well-being levels at school were at a relatively high level. In addition, the levels of happiness of the adolescents participating in the study; While there is a significant

difference according to gender, perceived school success, frequency of participating in social activities and perceived parental attitudes, subjective well-being levels at school; shows a significant difference according to perceived school success and perceived parental attitudes. It is desirable to have high happiness and well-being, which is seen as a psychological power for the lives of individuals (Heizomi et al., 2016; Sarı & Özkan, 2016). Because adolescents are in a process of seeking an identity and adapting to the biological changes that occur in their bodies as of the developmental period they are in (Deniz, 2018). In this respect, adolescents' level of happiness and well-being is important for them to survive this period in a healthy and successful way (Sarı & Özkan, 2016). However, subjective well-being levels at school, which is an important institution for adolescents' development, also play an important role in their school climate and development (Tian, Wang & Heubner, 2015). As a result of the study, it is important that the subjective well-being levels of adolescents at school are partly high and their happiness level is moderate, and it is a finding that needs to be studied together. Because, adolescents' high levels of happiness and subjective well-being at school are important for their development.

Recommedations

In line with the results of the research, the following recommendations can be made:

1. This study examined adolescents' happiness and subjective well-being at school according to the variables of gender, perceived school success, frequency of participation in social activities and perceived parental attitude. In future studies, different socio-demographic and psycho-social variables can be investigated.
2. Considering the result that perceived school success affects adolescents' happiness and subjective well-being levels at school, teachers and school counselors can conduct studies on educational counseling and guidance more widely at schools.
3. Considering the result that the frequency of participating in social activities affects the happiness and subjective well-being levels of adolescents at school, social activities such as spring festivals, sports festivals, cinema and theater days can be planned at schools.
4. Considering the result that perceived parental attitudes affect adolescents' happiness and subjective well-being at school; At school, psychological counseling and guidance services for developing knowledge and skills such as psycho-education aimed at gaining healthy parental attitudes such as democratic and competent parents can be carried out by psychological counselors. In addition, it is thought that strengthening school-family cooperation may also affect adolescents' happiness and subjective well-being at school.
5. Considering that subjective well-being levels of adolescents at school significantly predict their happiness levels, it is important to generalize preventive psychological counseling and guidance services and preventive mental health services in schools. In this context, studies such as psycho-education, group guidance and classroom guidance can be conducted to strengthen protective factors such as well-being, happiness, problem solving skills, and hope.

<http://www.tayjournal.com>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tayjournal>

Ergenlerin Mutluluk ve Okulda Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi

 Önder Baltacı, Dr. Öğr. Üyesi
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
baltacionder@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-9974-8507

 Ömer Faruk Akbulut, Yüksek Lisans Öğrencisi, Sorumlu Yazar
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
omerfaruk2540@gmail.com
Orcid ID: 0000-0001-5152-8102

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 18.10.2020

Kabul Tarihi: 11.05. 2021

Yayınlanma Tarihi: 28.06.2021

Tr/En: Tr

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Atıf: Baltacı, Ö. & Akbulut, Ö.F. (2021). Ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 5(1), 24-50.

Özet

Bu araştırmanın amacı, ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli sosyo-demografik özelliklere göre incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan korelasyonel türü tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan bir ildeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 106'sı erkek, 95'i kız olmak üzere 201 ergen oluşturmaktadır. Araştırmada, ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerini belirlemek için "Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği", mutluluk düzeylerini belirlemek için "Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu" ve sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmada, ergenlerin mutluluk düzeylerinin orta düzeyde ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin ise kısmen yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri; cinsiyet, algılanan okul başarısı, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve algılanan anne-baba tutumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterirken okulda öznel iyi oluş düzeyleri; algılanan okul başarısı ve algılanan anne-baba tutumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna ek olarak araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Son olarak okulda öznel iyi oluş mutluluğundaki toplam varyansın %20.5'ini açıkladığı görülmüştür. Araştırmada elde bulgular literatür ışığında tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okulda öznel iyi oluş, mutluluk, ergenler, okul.

Giriş

Psikoloji alanında depresyon, kaygı ve şiddet gibi olumsuz sağlığa odaklanma durumu son yıllarda pozitif psikolojinin ruh sağlığı alanında etkili olmasıyla birlikte yerini mutluluk, iyi oluş, yaşam doyumu ve iyimserlik gibi olumlu sağlık boyutlarına bırakmıştır. Bu açıdan 1950 öncesi bireyin sağlıklı ve iyi olma durumu "bir hastalığın semptomlarını göstermeme" olarak tanımlanırken daha sonraki yıllarda bireyin sağlıklı ve iyi olma durumu "fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan tam bir iyi olma hali olarak" tanımlanmaya başlanmıştır (Doğan ve Eryılmaz, 2013; Eryılmaz ve Öğülmüş, 2010; Sarıcaoğlu, 2011). Bu durumun bir sonucu olarak da psikoloji alanında araştırmacılar fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan iyiliği gösteren kavramlara daha çok odaklanmaya başlamışlar ve bu yönde çalışmalar yürütmüşlerdir. Bu araştırmada üzerinde durulacak olan mutluluk ve öznel iyi oluş kavramları da bu kavramlardan birkaçıdır.

Pozitif psikolojinin üzerinde durduğu kavramlardan olan öznel iyi oluş ve mutluluk kavramları birbirlerinin yerine kullanılabilir (Aypay ve Eryılmaz, 2011). Bu araştırmada, mutluluk kavramı ergenin genel yaşamına ilişkin iyi oluşunu kapsarken; okulda öznel iyi oluş kavramı ergenin okuldaki iyi oluşunu ele alan bir kavram olarak ele alınmıştır. Mutluluk kavramı; bireylerin genel yaşamlarına ilişkin bilişsel ve duygusal öznel değerlendirmesini içermektedir. Aslında günlük yaşamda çevremizdeki kişilere sıklıkla sorduğumuz bir soru olan "Nasılsın?" sorusuna verilen yanıtlar temelde bireyin öznel iyi oluşunu yansıtan bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. "Nasılsın?" sorusuna verilen cevap olan öznel iyi oluş; genel olarak bireyin sosyal yaşam, aile, evlilik, iş, okul gibi yaşamının genel alanlarından memnuniyet duyması, sevinç, neşe ve huzur gibi olumlu duyguları sıklıkla yaşaması ve kaygı, öfke, sıkıntı ve utanç gibi olumsuz duyguları ise nadir yaşaması olarak tanımlanmaktadır (Diener, 1984; Diener, Oishi ve Lucas, 2003; Doğan ve Eryılmaz, 2013; Lyubomirsky, 2007; Vaillant, 2003). Öznel iyi oluş; yaşam doyumu, olumlu duygular ve olumsuz duygular olmak üzere Şekil 1'de gösterildiği gibi üç boyuttan oluşmaktadır. Bireylerin yaşamlarından doyum alması mutluluğun bilişsel boyutuyla

ilişkili iken, olumlu ve olumsuz duyguların değerlendirilmesi mutluluğun duygusal boyutuyla ilişkilidir (Çeçen, 2007; Deniz, Arslan, Özyeşil ve İzmirli, 2012; Doğan, 2012; Özer, Hamarta ve Deniz, 2016). Öznel iyi oluş; bireyin kendi yaşamına ilişkin öz değerlendirmesi, yalnızca negatif kaynakların olmaması durumunun yanı sıra bireyin pozitif kaynaklara sahip olması ve bireyin yaşamının tüm yönleriyle değerlendirmesini içerisine alan bir kavramdır (Malkoç, 2011). Sonuç olarak; birey yaşamı içerisinde kendisini doyuma ulaştıran ve mutlu eden yaşantıları kendisine tatmin etmeyen yaşantılara oranla daha fazla deneyimlemesi sonucunda bu birey için yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Yaşam Doyumu	Olumlu Duygu	Olumsuz Duygu
<ul style="list-style-type: none"> •Sosyal Yaşam •Okul •Aile •İş 	<ul style="list-style-type: none"> •Sevinç •Neşe •Heyecan •Umut •Güven 	<ul style="list-style-type: none"> •Öfke •Nefret •Kaygı •Korku •Umutsuzluk

Şekil 1. Öznel iyi oluş (mutluluk) kavramının boyutları

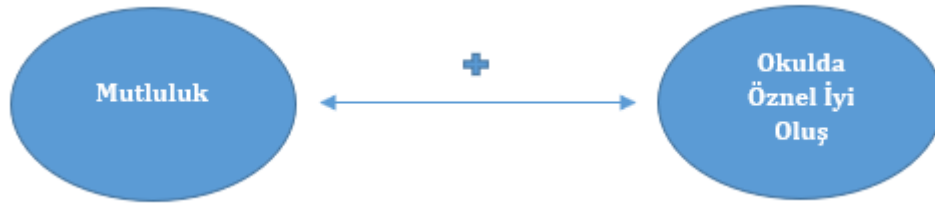
Çocukların okulla tanışmasıyla birlikte okul ortamı, öğretmenleri ve arkadaşları onların gelişimleri açısından büyük öneme sahip olmaktadır. Çünkü çocuklar okulla birlikte artık günlük yaşamlarının önemli bir bölümünü bu ortamda geçirmeye başlamaktadırlar. Yaklaşık 4-5 yaş ile başlayan okul süreci 22-23'lü yaşlara kadar devam etmektedir. Bu süreçte çocuklar birçok gelişim görevi ile karşı karşıya kalmaktadır. Çocukların okul ortamındaki psiko-sosyal yaşantıları da onların genel yaşamlarını ve gelişimlerini doğrudan etkileyebilmektedir (Huebner ve Gilman, 2006; Özdemir ve Sağkal, 2016). Ergenlik dönemi çocuğun "Ben kimim?" sorusuna cevap aradığı ve kimlik kazanma sürecinin belirgin olarak görüldüğü bir dönemdir. Bu dönemde ergenin günlük yaşantılarının önemli bir bölümünü sürdürdüğü okul ortamındaki öğretmenleri, akranları ve diğer kişiler ile olan yaşantıları ve okul ortamına karşı tutumu bu kimlik arama sürecini etkileyebilmektedir. Bu açıdan, ergenin özelde okula ilişkin iyi oluş düzeyi psiko-sosyal gelişimi ve yaşamını da etkileme potansiyeline sahip olabilmektedir. Yapılan bir araştırmada başarılı kimlik statüsüne sahip olan ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Aypay ve Eryılmaz, 2011). Bu nedenle ergenin kimlik kazanma sürecinde mutluluğu ve okuldaki öznel iyi oluşu önemli bir psikolojik durumdur. Okulda öznel iyi oluş kavramı; öznel iyi oluş tanımlamalarından ve boyutlarından yola çıkarak öğrencinin okulla ilgili yaşantılarının kişisel olarak değerlendirmesi sonucu olan bir özel boyut olarak tanımlanabilmektedir (Asıcı ve İkiz, 2019; Tian, 2008). Okulda öznel iyi oluş boyutu da kendi içerisinde okul doyumu, okulda olumlu duygu ve okulda olumsuz duygu olmak üzere üç alt boyutta ele alınmaktadır. Bu alt boyutlardan okul doyumu boyutu; öğrencinin öğrenme, arkadaş ilişkileri, öğretmen ilişkileri gibi okulla ilgili alanlardaki bilişsel değerlendirmelerini içermektedir. Okulda olumlu duygu alt boyutunda; öğrencinin okul yaşantıları sonucunda kendisini rahatlamış, mutlu, huzurlu ve keyifli hissetmesi olarak ele alınmaktadır. Okulda olumsuz duygu alt boyutunda ise öğrencinin okul yaşantıları sonucunda kendisini üzgün, sıkkın, bunalmış ve depresyonda deneyimlemesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Huebner ve Gilman, 2006; Özdemir ve Sağkal, 2016; Stiglbauer, Gnamb, Gamsjager ve Batinic, 2013; Tian, 2008).

Çağdaş eğitimle birlikte okullardaki öğretim hizmetlerinin yanı sıra öğrenci kişilik hizmetleri de büyük önem kazanmıştır. Çünkü çağdaş eğitim öğrencinin yalnızca akademik eğitim anlamında gelişmesini değil aynı zamanda fiziksel, psikolojik ve sosyal anlamda sağlıklı, toplumla uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Yeşilyaprak, 2016). Bu kapsamda okullarda yürütülen öğrenci kişilik hizmetleri ile öğrencilerin eğitimden olumlu bir şekilde yararlanarak, her yönüyle bir bütün olarak gelişmesine ve sağlıklı bir kişilik kazanmasına olanak sağlayacak eğitim ortamını oluşturmak hedeflenmiştir. Çağdaş eğitimin bu amaçlarına bakıldığında, günümüzde öğrencilerin mutluluk ve iyi oluşlarının da önemli olduğu görülmektedir. Çünkü çağdaş eğitim; mutlu, sağlıklı ve topluma uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan, son yıllarda öğrencilerin mutluluk ve iyi oluşlarına ilişkin rehberlik etkinlikleri ve araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Ayrıca günümüzde okullarda sorun davranışların ortaya çıkmasını önlemek ve istenilen davranışların ortaya çıkmasına olanak sağlamak amacıyla yürütülen önleyici psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri önem kazanmıştır (Savi Çakar, 2018). Önleyici psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile öğrencilerin psikolojik sağlıkları korunmakta ve güçlendirilmektedir. Bu önleme sürecinde öğrencilerin olumsuzluklar yerine olumlu yönleri geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda psikolojik sağlamlık, yaşam anlamı, mutluluk, problem çözme becerileri, umut gibi koruyucu faktörler güçlendirilmekte ve depresyon, anksiyete, psikolojik kırılganlık, travma, bağımlılık gibi risk faktörleri engellenmeye çalışılmaktadır (Korkut Owen, 2015; Romano, 2015). Yapılan araştırmalarda okula ilişkin doyumunu yüksek olan öğrencilerin akademik işlevlerinin, olumlu okul davranışlarının, öğretmen ve akran ilişkilerinin, okula bağlılıklarının, psikolojik ve fiziksel sağlıklarının, genel yaşam doyumlarının, motivasyonlarının ve umutlarının daha yüksek olduğu (Casas, Baltatescu, Bertran, Gonzalez ve Hatos, 2013; Çivitçi, 2009; Elmore, 2006; Eryılmaz, 2007; Kalaycı ve Özdemir, 2013; Heizomi, Allahverdipour, Jafarabadi ve Safaian, 2015; Öksüz, Güven Demir ve Baba Öztürk, 2017; Özdemir, 2012; Whitley, Huebner, Hills ve Valois, 2012; Van Petegem, Aelterman, Van Keer ve Rosseel, 2008); okul yaşamına ilişkin memnuniyetleri düşük olan öğrencilerin ise riskli ve problemleri davranışları, uyum sorunları, zorbalık, akademik başarısızlık gibi olumsuz durumların daha fazla olduğu görülmüştür (Hiloğlu ve Cenkseven Önder, 2010; Whitley ve diğerleri, 2012). Ergenlerin okuldaki bilişsel ve duyuşsal yaşantılarına yönelik pozitif oluşları onların okul yaşantılarını ve beraberinde günlük yaşamlarını da pozitif olarak etkileyebilmektedir (Takakura, Wake ve Kobayashi, 2010). Bu açıdan ergenlerin genel yaşamlarına ilişkin iyi oluşlarında okuldaki yaşantıları ve doyumları önemli bir etmen olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu durumla birlikte ergenlerin okula ilişkin öznel iyi oluşları genel yaşama ilişkin iyi oluşlarından da etkilenmektedir. Zira ergenlerin genel yaşam içerisindeki algıladıkları anne-baba tutumları, internet kullanım biçimleri, psikolojik durumları, sosyal aktiviteleri, kaza ve kayıp gibi travmatik yaşantıları da okula ilişkin doyumlarını etkileyebileceği düşünülmektedir (Asıcı ve İkiz, 2019; Aypay ve Eryılmaz, 2011a). Bu kapsamda araştırmada ergenlerin genel yaşama ilişkin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir.

Türkiye'de ergenlerin öznel iyi oluş veya mutlulukları üzerine bazı araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde; ergenler üzerinde öznel iyi oluş ile kişilik özellikleri (Eryılmaz ve Ercan, 2011; Eryılmaz ve Öğülmüş, 2011; İlhan ve Bacanlı, 2007), olumlu ve olumsuz etki (Yılmaz ve Arslan, 2013), öz saygı ve iyimserlik (Eryılmaz ve Atak, 2011), kimlik

statüsü (Aypay ve Eryılmaz, 2011b), olumlu gelecek beklentisi (Eryılmaz, 2011; Karakoç, Bingöl ve Karaca, 2013), internet bağımlılığı (Derin ve Bilge, 2016), problemlili internet kullanımı (Kök ve Akpınar, 2008), toplumsal konum ile ilgili risk alma (Uçan ve Esen, 2015), mizah tarzları (İlhan ve Bacanlı, 2007), benlik kurguları (Özdemir, 2012), psikolojik dayanıklılık ve çatışma çözme (Akdoğan, 2017), dini inanç ve bilişsel esneklik (Satan, 2014), derse katılmaya motive olmaları (Eryılmaz ve Aypay, 2011), başa çıkma stratejileri (Işık ve Bedel, 2015), sosyal beceri (Canbay, 2010), stresle başa çıkma (Terzi ve Cihangir Çankaya, 2009), sosyal görünüş kaygısı (Seki, 2014), akran ilişkileri (Erden ve Yılmaz, 2016), kendini açma (Şahin, 2011), duygusal zeka (Çelik, 2008), ahlaki olgunluk (Demir Çelebi ve Sezgin, 2015), temel psikolojik ihtiyaçlar (İlhan, 2009), ebeveyn ve akranla bağlanma (Baytemir, 2016) gibi değişkenlerle çalışıldığı görülmektedir. Bu araştırmalara bakıldığında ergenlerin öznel iyi oluşları bütün çalışmalarda genel olarak ele alındığı ve okul gibi ergenlerin yaşamında önemli bir mekân olan özel bir alana ilişkin öznel iyi oluşu inceleyen araştırmalar (Asıcı ve İkiz, 2019) çok kısıtlıdır. Oysa ergenlerin okul gibi daha öznel bir alana ilişkin iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerine ilişkin yapılacak çalışmalar okullarda yürütülecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için de bir ipucu sağlayabilecektir. Ayrıca okulda öznel iyi oluşa ilişkin çalışmaların yapılması bu alanda araştırmalara bir ışık tutabilecek ve ilerleyen araştırmalara da zemin hazırlayabilecektir.

Şekil 2. Mutluluk ve okulda öznel iyi oluş ilişkisine yönelik hipotez

Araştırmanın Amacı

Araştırmada, Şekil 2'de gösterildiği gibi bir hipotez hazırlanmıştır. Bu kapsamda, ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini çeşitli sosyo-demografik özelliklere göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır:

1. Ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeyleri cinsiyet, algılanan okul başarısı düzeyi, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve algılanan anne-baba tutumları gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Ergenlerin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?
3. Ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeyleri mutluluk düzeylerini ne düzeyde yordamaktadır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Ergenlerin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından inceleyen bu çalışmada tarama modellerinden birisi olan korelasyonel tür kullanılmıştır. Korelasyonel türü tarama modellerinde, iki veya daha fazla değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve düzeyini belirlemek amaçlanmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018; Karasar, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan bir ildeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 106'sı (%52,7) erkek, 95'i (%47,3) kız olmak üzere 201 ergen oluşturmaktadır. Tablo 1'de çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma grubunda yer alan ergenlere ilişkin demografik bilgiler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	106	52,7
	Kız	95	47,3
Okul Başarısı	Düşük	25	12,4
	Orta	122	60,7
	Yüksek	54	26,9
Sosyal Faaliyetler	Az	53	26,4
	Orta	115	57,2
	Çok	33	16,4
Anne-Baba Tutumu	Otoriter	53	24,4
	Demokratik	115	43,3
	Koruyucu	33	30,3
	İlgisiz	4	2,0
Toplam		201	

Tablo 1 incelendiğinde; araştırmaya katılan ergenlerin 106'sı erkek, 95'i kızdır. Bu ergenlerin 25'i algıladıkları okul başarısını düşük olarak belirtirken 122'si orta ve 54'ü yüksek olarak belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılan ergenlerin 53'ü sosyal faaliyetlere katılma sıklığını az olarak bildirirken 115'i orta sıklıkla ve 33'ü çok sıklıkla katıldıklarını ifade etmişlerdir. Son olarak araştırmaya katılan ergenlerin 53'ü algıladıkları anne-baba tutumlarını otoriter, 115'i demokratik, 33'ü koruyucu ve 4'ü ilgisiz olarak belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerini belirlemek için "Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği", mutluluk düzeylerini belirlemek için "Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu" ve sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan bu veri toplama araçları ile ilgili detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği

Ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerini belirlemek için Tian, Wang ve Huebner (2015) tarafından geliştirilen ve Özdemir ve Sağkal (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, okul doyumunu ve okulda duygu olmak üzere iki farklı boyuttan oluşmaktadır. Ölçek; okul doyumunu boyutunda 8 madde ve okulda duygu boyutunda 2 madde olmak üzere toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 6'lı likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçek puanları, okul doyumunu boyutundaki 8 maddeye verilen cevapların toplanması ve okulda duygu boyutundaki olumlu duygu maddesine verilen yanıtın olumsuz duygu maddesine verilen yanıtın çıkartılarak hesaplanmaktadır. Ölçeğin bütünü için puan hesaplamada ise okul doyumunu alt boyut puanı ile okul duygusu alt boyutu puanı ile toplamıyla elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan, en yüksek puan ise 53'dür. Ölçekten alınan puanların artması ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanan formundaki güvenilirlik çalışmasında, cronbach alfa katsayısı okul doyumunu boyutu için .93, okulda duygu boyutunda .57 ve ölçeğin bütününde ise .87 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubu üzerinde tekrar gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında ise cronbach alfa sayısı okul doyumunu boyutu için .81, okulda duygu boyutunda .53 ve ölçeğin bütününde ise .76 olarak hesaplanmıştır.

Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu

Ergenlerin mutluluk düzeylerini belirlemek için Hills ve Argyle (2002) tarafından geliştirilen ve Doğan ve Akıncı Çötök (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu" kullanılmıştır. Ölçek tek boyuttan ve 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçeğin 1 ve 7. maddeleri ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek puan ise 35'dir. Ölçekten alınan puanların artması bireylerin mutluluk düzeylerinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .74 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Bu araştırmanın çalışma grubu üzerinde tekrar gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında ise cronbach alfa sayısı .76 olarak hesaplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Ergenlerin demografik bilgilerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanmış "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Bu formda ergenlerin; cinsiyet, algılanan okul başarısı düzeyi, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve algılanan anne-baba tutumları gibi değişkenleri belirlemek için sorular bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama sürecinde öncelikli olarak hem ölçekleri kullanmak hem de araştırmayı gerçekleştirmek için gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılan ergenlere araştırmanın amacı ve ölçeklerle ilgili bilgi verilmiştir. Araştırmaya katılımın gönüllük esasına dayalı olduğu bildirilmiş ve katılmak istemeyen kişiler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Daha sonra uygulamaya geçmeden önce veri toplama aracında bulunan "algılanan anne-baba tutumları" değişkenine açıklık getirebilmek için araştırmacı tarafından anne-baba tutumları hakkında 10 dakikalık bir sunum yapılmıştır. Bu sunum aracılığıyla ergenlerin otoriter, demokratik, koruyucu ve ilgisiz anne-baba tutumlarının ne olduğunu ve hangi davranışların bu tutumlarla eşleştiğinin farkına varmaları amaçlanmıştır. Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen bu sunumun ardından veriler

tek oturumda toplanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Veriler toplandıktan sonra kendi doldurduğu ölçeğin sonuçlarını öğrenmek isteyen kişilere isterlerse sonuçlarının kendileri ile paylaşılacağı hatırlatılmıştır. Bu kapsamda bu kişilerle araştırmanın sonunda iletişim kurulmuştur.

Araştırmanın verileri toplandıktan sonra SPSS paket programına girilmiştir. Daha sonra araştırmanın alt problemlerine bağlı olarak uygun veri analizleri yapılmıştır. İlk olarak ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini belirlemek için frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma hesaplanmıştır. Ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyet, algılanan okul başarısı düzeyi, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve algılanan anne-baba tutumları gibi değişkenlere göre farklılıkları incelemek için farklılaşma testleri olan t-testi ve ANOVA-testi yapılmıştır. Sonrasında ergenlerin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Son olarak ise ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin mutluluk düzeylerini ne düzeyde yordadığını belirlemek için Basit Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır.

Ergenlerin mutluluk düzeylerini belirlemek için kullanılan beşli likert tipi ölçekten elde edilen verilerin çözümlemesi yapılırken ((Aralık Sayısı / Likert Tipi) x Madde Sayısı) formülü kullanılarak aralık katsayısı ((4/5) x 7) 5,6 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerini belirlemek için kullanılan altılı likert tipi ölçekten elde edilen verilerin çözümlemesi yapılırken aralık katsayısı ((5/6) x 10) 8,33 olarak hesaplanmıştır. Tablo 2’de ölçeklerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde benimsenen düzeylere ilişkin aralık katsayılarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2. Ölçeklerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde benimsenen düzeylere ilişkin aralık katsayıları

Ölçek Tipi	Değerlendirme Kriteri	Değerlendirme Aralıkları
Beşli Likert	Çok Düşük	7,00 - 12,59
	Düşük	12,60 - 18,19
	Orta	18,20 - 23,79
	Yüksek	23,80 - 29,39
	Çok Yüksek	29,40 - 35,00
Altılı Likert	Çok Düşük	3,00 - 11,32
	Düşük	11,33 - 19,65
	Kısmen Düşük	19,66 - 27,98
	Kısmen Yüksek	27,99 - 36,31
	Yüksek	36,32 - 44,64
	Çok Yüksek	44,65 - 53,00

Araştırmada elde edilen bulguların yorumlanmasında Tablo 2’de yer alan değerlendirme aralıkları kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda yapılan analizler sonucu ortaya çıkan sonuçlar yer almaktadır.

Ergenlerin Mutluluk ve Okulda Öznel İyi Oluş Düzeyleri

Araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş puanları Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş (okul doyumunu, okulda duygu) puanları

Değişken	n	$\bar{x}$	SS
Mutluluk	201	22,18	5,592
Okulda Öznel İyi Oluş	201	32,82	9,099
Okul Doyumu	201	32,24	7,838
Okulda Duygu	201	,57	1,875

Tablo 3'e bakıldığında; araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk puanları ortalaması 22,18; okulda öznel iyi oluş puanları ortalaması ise 32,82; okul doyumunu alt boyutu puanları ortalaması 32,24 ve okulda duygu alt boyutu puanları ortalaması ,57 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlardan yola çıkarak; ergenlerin mutluluk düzeylerinin orta düzeyde ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin kısmen yüksek olduğu söylenebilir.

Ergenlerin Mutluluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeylerinin cinsiyet, algılanan okul başarısı düzeyi, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve algılanan anne-baba tutumları gibi değişkenlere göre farklılıkları incelemek için farklılaşma testleri olan t-testi ve ANOVA-testi yapılmıştır. Tablo-4'de yapılan t-testi ve ANOVA-testi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşma durumları

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	SS	t	p	Farklılaşma
Erkek	106	22,93	5,27215	2,023	,044*	
Kız	95	21,34	5,84511			
Okul Başarısı	n	$\bar{x}$	SS	F	p	
Düşük	25	18,72	6,90121	17,322	,000*	Düşük-Yüksek, Orta-Yüksek
Orta	122	21,45	5,11382			
Yüksek	54	25,42	4,38093			
Sosyal Faaliyetler	n	$\bar{x}$	SS	F	p	
Az	53	19,56	6,52365	9,711	,000*	Az-Orta, Az-Çok
Orta	115	22,76	4,73014			
Çok	33	24,36	5,40149			
Anne-Baba Tutumları	n	$\bar{x}$	SS	F	p	
Otoriter	49	21,55	5,85613	3,543	,016*	Demokratik- İlgisiz
Demokratik	87	23,10	4,92746			
Koruyucu	61	21,86	5,85797			
İlgisiz	4	14,75	6,89807			

Not. *p< .05; anlamlılık düzeyi

Tablo 4 incelendiğinde; araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri cinsiyet ($t=2.023$, $p<.05$), algılanan okul başarısı ($F=17.32$, $p<.05$), sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ($F=9.711$, $p<.05$), anne baba tutumları ($F=3.543$, $p<.05$) değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Algılanan okul başarısı değişkeninde anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testinde anlamlı farklılaşmanın düşük-yüksek ve orta-yüksek grupları arasında olduğu görülmüştür. Sosyal faaliyetlere katılma sıklığı değişkeninde anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testinde ise anlamlı farklılaşmanın az-orta ve az-çok grupları arasında olduğu görülmüştür. Son olarak algılanan anne-baba tutumları değişkeninde anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testinde anlamlı farklılaşmanın demokratik anne-baba tutumu ile ilgisiz anne-baba tutumu arasında olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan yola çıkarak; araştırmaya katılan erkek ergenlerin kız ergenlere göre mutluluk düzeyleri daha yüksek bulunduğu söylenebilir. Ayrıca araştırmaya katılan ergenlerin algılanan okul başarısı ve sosyal faaliyetlere katılma sıklığı arttıkça mutluluk düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Son olarak anne-baba tutumunu demokratik olarak bildiren ergenlerin mutluluk düzeyleri otoriter, koruyucu ve ilgisiz anne-baba tutumlarına sahip ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur.

Ergenlerin Okulda Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmaya katılan ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyet, algılanan okul başarısı düzeyi, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve algılanan anne-baba tutumları gibi değişkenlere göre farklılıkları incelemek için farklılaşma testleri olan t-testi ve ANOVA-testi yapılmıştır. Tablo-5'de yapılan t-testi ve ANOVA-testi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 5. Araştırmaya katılan ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşma durumları

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	p	Farklılaşma
Erkek	106	32,40	9,15556	-,682	,496	
Kız	95	33,28	9,06204			
Okul Başarısı	n	$\bar{x}$	ss	F	p	
Düşük	25	27,04	11,50898	27,439	,000*	Düşük-Yüksek, Orta-Yüksek
Orta	122	31,06	7,30983			
Yüksek	54	39,46	7,91634			
Sosyal Faaliyetler	n	$\bar{x}$	ss	F	p	
Az	53	30,73	9,66188	2,301	,103	
Orta	115	33,21	8,76575			
Çok	33	34,78	8,96088			
Anne-Baba Tutumları	n	$\bar{x}$	ss	F	p	
Otoriter	49	31,36	8,94123	2,766	,043*	Otoriter-İlgisiz, Demokratik-İlgisiz, Koruyucu-İlgisiz
Demokratik	87	34,41	8,35624			
Koruyucu	61	32,31	10,01922			
İlgisiz	4	23,75	2,87228			

Not. * $p<.05$; anlamlılık düzeyi

Tablo 5 incelendiğinde; araştırmaya katılan ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeyleri algılanan okul başarısı ($F=27.439$, $p<.05$) ve algılanan anne-baba tutumları ($F=2.766$, $p<.05$)

değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterirken, cinsiyet ($t=-.682$, $p>.05$), ve sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ($F=2.301$, $p>.05$) değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Algılanan okul başarısı değişkeninde anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testinde anlamlı farklılaşmanın düşük-yüksek ve orta-yüksek grupları arasında olduğu görülmüştür. Ayrıca algılanan anne-baba tutumları değişkeninde anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testinde ise anlamlı farklılaşmanın demokratik, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumları ile ilgisiz anne-baba tutumları arasında olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan yola çıkarak; araştırmaya katılan kız ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeyleri erkek ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca araştırmaya katılan ergenlerin algılanan okul başarısı ve sosyal faaliyetlere katılma sıklığı arttıkça okulda öznel iyi oluş düzeylerinin arttığı görülmüştür. Son olarak anne-baba tutumunu demokratik olarak bildiren ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeyleri otoriter, koruyucu ve ilgisiz anne-baba tutumlarına sahip ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur.

Ergenlerin Mutluluk Düzeyleri ile Okulda Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Tablo-6'da analiz sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 6. *Ergenlerin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki*

Değişken	Mutluluk
Okulda Öznel İyi Oluş	,453**

Not. ** $p<.001$; anlamlılık düzeyi

Tablo 6'ya bakıldığında; araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasında ,453 düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgudan yola çıkarak; araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri arttıkça okulda öznel iyi oluş düzeyleri de arttığı söylenebilir.

Ergenlerin Okulda Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Mutluluk Düzeylerini Yordama Durumu

Araştırmaya katılan ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin mutluluk düzeylerini ne düzeyde yordadığını belirlemek için basit doğrusal regresyon yapılmıştır. Tablo 7'de yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 7. *Ergenlerin mutluluk düzeylerinin yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonucu*

Değişken	B	SHB	B	t	p
Sabit	13,040	1,323		9,860	,000
Okulda İyi Oluş	,279	,039	,453	7,174	,000

Tablo 7 incelendiğinde; yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda mutluluğun okulda öznel iyi oluş ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur ($R=.453$, $R^2=.205$, $p<.01$). Bu sonuca göre okulda öznel iyi oluş mutluluktaki toplam varyansın %20.5'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş katsayısı ve t değerleri incelendiğinde ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin mutluluk düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, ergenlerin mutluluk düzeylerinin orta düzeyde ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin ise kısmen yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri; cinsiyet, algılanan okul başarısı, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve algılanan anne-baba tutumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterirken okulda öznel iyi oluş düzeyleri; algılanan okul başarısı ve algılanan anne-baba tutumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bireylerin yaşamları için psikolojik bir güç olarak görülen mutluluk ve iyi oluşun yüksek olması istenilen bir durumdur (Heizomi ve arkadaşları, 2016; Sarı ve Özkan, 2016). Zira ergenler içerisinde buldukları gelişim dönemi itibarıyla bir kimlik arayışı ve bedenlerinde meydana gelen biyolojik değişikliklere sağlıklı bir şekilde uyum sağlama süreci içerisinde oldukları (Deniz, 2018). Bu açıdan ergenlerin bu dönemi sağlıklı ve başarılı bir şekilde atlatabilmeleri açısından onların mutluluk ve iyi oluş düzeyleri önemlidir (Sarı ve Özkan, 2016). Bununla birlikte ergenlerin gelişimleri açısından önemli bir kurum olan okuldaki öznel iyi oluş düzeyleri de onların okul iklimlerinde ve gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Tian, Wang ve Heubner, 2015). Araştırma sonucunda ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin kısmen yüksek düzeyde ve mutluluk düzeylerinin orta düzeyde olması önemli olmakta birlikte üstünde çalışılması gereken bir bulgudur. Çünkü ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olması gelişimleri açısından önemlidir. Bu kısımda araştırma kapsamında ele alınan değişkenler alanyazın ışığında tartışılacaktır.

Cinsiyet

Araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu anlamlı farkın erkekler lehine olduğu görülmüştür. Literatürde bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer araştırmalara (Cihangir Çankaya ve Meydan, 2018; Eryılmaz ve Atak, 2011; Eryılmaz ve Ercan, 2011; Karakoç, Bingöl ve Karaca, 2013; Moksnes ve Espnes, 2013) rastlamak mümkündür. Araştırma sonucunda erkeklerin mutluluk düzeylerinin daha yüksek bulunması toplumsal faktörler aracılığıyla açıklanabilir. Türk toplumunda özellikle de ergenlik döneminde erkek çocukların kız çocuklarına oranla daha özgür olması ve hatta erkek ergenlerin yaptıkları birçok davranışın kızlara oranla desteklenmesi ergenlerin kimlik gelişimleri üzerinde çeşitli etkiler oluşturabilmektedir. Cinsiyet farklılıkları açısından ergenlere yüklenen toplumsal roller ve sorumluluklar da ergenlerin mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farkın oluşmasına neden olabileceği söylenebilir. Ayrıca elde edilen bu bulgu, erkeklerin ve kızların biyolojik olarak yaşama farklı şekilde bakmalarından kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanabilir. Araştırmada, ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeyleri ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Alanyazında, ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğine yönelik çalışmalar bulunmakla birlikte (Babalar, 2018; Baysan, 2019; Yam ve Kumcağız, 2020) anlamlı bir farklılık göstermediğini bulgulayan çalışma da mevcuttur (Öksüz, Güven Demir ve Baba Öztürk, 2015). Araştırma çalışma grubunda yer alan lise öğrencisi ergenlerin içerisinde buldukları kademe ve gelişim özellikleri bakımından okulda birçok uyum sorunuyla (sınav kaygısı, gelecek kaygısı, üniversiteye geçiş vb.) karşı karşıya kalabilmeleri cinsiyet fark etmeden yaşanabilmesi araştırmada okulda öznel iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğine neden olduğu söylenebilir. Ayrıca eğitim sisteminin, okulun ve öğretmenlerin okul içerisinde başarı odaklı bir anlayış içerisinde olmaları

ergenlerin okuldaki öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Algılanan Okul Başarısı

Araştırma sonucunda, ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeyleri algılanan okul başarısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testinde; her iki değişken için anlamlı farklılaşmanın düşük-yüksek ve orta-yüksek grupları arasında olduğu görülmüştür. Her iki değişken için de grup ortalamaları incelendiğinde ise algılanan okul başarısı düzeyi arttıkça ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin arttığı söylenebilir. Alanyazında bu bulguyu destekleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bozkurt ve Sönmez (2016) tarafından yapılan bir araştırmada, ergenlerin akademik başarısı arttıkça öznel iyi oluş düzeylerinin arttığı görülmüştür. Çivitci (2019) tarafından yapılan başka bir araştırmada ise araştırmaya katılan öğrencilerin algıladıkları akademik başarı düzeyi arttıkça yaşam doyumlarının arttığı görülmüştür. Alanyazında bu araştırmalara ek olarak farklı araştırmalarda da akademik başarının mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeyi üzerinde etkili olduğunu gösteren çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir (Aypay ve Eryılmaz, 2011; Bird ve Markle, 2012; Canbay, 2010; Dost, 2007; Eryılmaz, 2010; Özden, 2014; Türkmen, 2012). Türk eğitim sistemi içerisinde sınavların ve akademik başarının öğrenciler ve aileleri için önemli bir yeri bulunmaktadır. Akademik başarının yüksek olması, bireyde yeterlik ve özgüven gelişimini desteklemekte ve toplum tarafından takdir görebilmektedir. Bu durumlar da beraberinde bireyin iyi oluşunu olumlu yönde etkileyebilmektedir. Ergenin derslerinde başarı göstermesi kendisine olan inancını arttırmakta ve bu durum da onun okulda öznel iyi oluş ve mutluluğunu olumlu yönde etkileyebilmektedir (Huebner ve Gilman, 2006). Aynı zamanda toplumda akademik başarının önemli bir değer olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yüksek okul başarısı ergenlerin kendilerini daha iyi hissetmelerine olanak sağlayabilmektedir.

Sosyal Faaliyetlere Katılma Sıklığı

Araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri sosyal faaliyetlere katılma sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testinde; anlamlı farklılaşmanın az-orta, az-çok grupları arasında görülmüştür. Ayrıca grup ortalamaları incelendiğinde ise ergenlerin sosyal faaliyetlere katılma sıklığı arttıkça mutluluk düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Bu arada farkın anlamlı olması ergenlerin mutluluk düzeyleri üzerinde sosyal faaliyetlere katılma sıklığının önemli bir değişken olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ile anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testinde ise gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu durum, günümüzde öğrencilerin okul içindeki sorumluluklarının ve baskılarının artmasının sosyal faaliyetlere olan zaman ayırmayı olumsuz etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Alanyazında, öğrencilerin mutluluk düzeyleri üzerinde sosyal faaliyetlere katılmanın, çevresiyle etkileşim kurmasının, arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirmenin önemli bir etkiye sahip olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Eryılmaz ve Ögülmüş (2011) tarafından sosyal etkileşime daha yatkınlık gösteren dışa dönük kişilik özelliği gösteren ergenlerin sosyal etkileşimden ziyade daha çok bireyin kendi içine yöneldiği bir kişilik özelliği olan içe dönük ergenlere göre daha yüksek

öznel iyi oluŖa sahip oldukları görülmüŖtür. Benzer bir araŖtırmada ise 14-17 yaŖ arasındaki bireylerde dıŖa dönük kiŖilik özelliğe saip olmanın öznel iyi oluŖu açıklamada anlamlı bir deĐiŖken olarak ele alındığı görülmüŖtür (Eryılmaz ve Ercan, 2011). Bu araŖtırmalar haricinde alanyazında dıŖa dönüklük kiŖilik özelliğinin bireylerin öznel iyi oluŖ düzeyleri üzerinde pozitif etki oluŖturduğuna iliŖkin araŖtırmalar da mevcuttur (İlhan ve Bacanlı, 2007; Sarıcaoğlu ve Arslan, 2013). Tkach ve Lyubomirsky (2006) tarafından yapılan bir alıŖmada ise sosyal faaliyetler içerisinde bulunma ve belli amaçlar doğrultusunda davranıŖlar sergilemenin öznel iyi oluŖ üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıŖtır. Gray, Chamrathirong, Pattaravanich ve Prasartkul (2013) tarafından ergenlerin mutluluk düzeylerini yordayıcı faktörlerin incelendiği bir araŖtırmada ise düzenli olarak ders dıŖı etkinliklere katılım sağlayan ergenlerin mutluluk düzeylerinin diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuŖtur. Bunlara ek olarak ergenlerin sosyal faaliyetlere katılma durumunun sık olması akranlarıyla iliŖkilerinin güçlü olduğunu gösterebilmektedir. Bu durumda beraberinde ergenlerin okulda deneyimledikleri iyi oluŖu da etkilemektedir. Çünkü okul ortamında ergenin kendisini yalnız hissetmemesi, arkadaşlara sahip olması ve arkadaşlarıyla olumlu sosyal faaliyetler içerisinde birlikte zaman geçirmesi geliŖimsel açıdan onu mutlu edebilmektedir. Çünkü ergenlik dönemi, ergenin odak noktasının ailesinden akranlarına yöneldiği bir dönemdir. Bu dönemde bir gruba dâhil olması ve grup içerisinde olumlu sosyal yaŖantılar geçirmesi onu iyi hissettirebilmektedir. Köse (2015) tarafından ergenlerin akran iliŖkilerinin mutluluk düzeylerine etkisini incelemek için yapılan yapısal eŖitlik modellemesinde ergenlerde akran iliŖkilerinin mutluluk üzerinde doğrudan, anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmüŖtür.

Algılanan Anne-Baba Tutumu

AraŖtırmaya katılan ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluŖ düzeylerinin algılanan anne-baba tutumları deĐiŖkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüŖtür. Bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc testinde; mutluluk deĐiŖkeni için demokratik-ilgisiz grubu arasında anlamlı bir farklılık görülürken okulda öznel iyi oluŖ deĐiŖkeni için ise otoriter-ilgisiz, demokratik-ilgisiz, koruyucu-ilgisiz grupları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmüŖtür. Ayrıca grup ortalamaları incelendiğinde; algılanan anne-baba tutumunu demokratik olarak belirten ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluŖ düzeyleri en yüksek bulunurken algılanan anne-baba tutumunu ilgisiz olarak belirten ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluŖ düzeyleri en düşük bulunmuŖtur. Anne-baba tutumu genel olarak ebeveynlerin çocuklarına karŖı tutumlarını, davranıŖlarını ve beklentilerini içeren bir kavramdır. Ebeveynlerin sahip olduğu tutumlar çocukların psikolojik ve sosyal geliŖimleri açısından önem taŖımaktadır (BüyüŖşahin evik, Yavuz ve Güzel Yüce, 2016; Yavuzer, 2019). Ebeveynlerin sahip olduğu tutumları çocukların iyi oluŖ ve mutluluk düzeyleri üzerinde olumlu etkiler yaratabilirken, olumsuz etkiler de yaratabilmektedir. Burada olumlu ve olumsuz etki yaratan durumun ebeveynlerin sahip oldukları tutuma göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Ebeveynlerin sahip oldukları demokratik tutum, ocuk ve ergenler üzerinde pozitif etkiler yaratabilirken ilgisiz ebeveyn tutumunun olumsuz etkiler oluŖturabileceĐi söylenebilir. Çünkü demokratik tutuma sahip ebeveynler; çocuklarının varlığına ve isteklerine sayĐı duyan, geliŖimleri üzerinde sorumluluklarının farkına varan ve çocuklarının fikirlerine sayĐı duyarak onları değerli olarak gören ebeveynlerdir. İlgisiz tutuma sahip ebeveynler ise çocuklarının ilgi, sevgi ve iletiŖim taleplerine karŖılık vermeyen ve onların geliŖimlerinden kendilerini çok sorumlu

hissetmeyen ebeveynlerdir (Yavuzer, 2017). Alanyazında ergenlerin öznel iyi oluş ve mutluluk düzeyleri üzerinde aile ile ilgili faktörlerin önemli bir etkiye sahip olduğunu gösteren araştırmalara rastlamak mümkündür. Rask, Kurki ve Paavlianien (2003) tarafından yapılan araştırmada, aile içerisindeki iletişimin kalitesi, duygu alışverişinin olması, ergenin aile içerisinde kendisine yer edinebilmesi, güven ve huzur hissetmesinin ergen iyi oluşunu olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Başka bir araştırmada ise ergenin evde kendisini güvende hissetmesi, sevgi bağlarının güçlü olması, iletişime açık bir atmosferin olması, aitlik hissi ve aile içerisinde kendisine önem verildiğini hissetmesi gibi faktörlerin ergenlerin öznel iyi oluş ve mutluluk düzeylerini olumlu olarak etkilediği görülmüştür (Joronen ve Kurki, 2005). Park (2004) tarafından yapılan bir araştırmada ise destekleyici anne ve babaya sahip olmanın ergenin öznel iyi oluş ve mutluluk düzeyini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Eryılmaz (2010) tarafından ergenlerle yapılan bir araştırmada ise ergenler, aile içerisinde etkili iletişim ortamı olduğunda, ailede karar alma süreçlerine dahil olabildiklerinde ve ailedeki kuralların aşırı katı ve esnek olmadığı aile yapılarında daha mutlu oldukları görülmüştür. Flouri ve Buchanan (2002) tarafından yapılan araştırmada da destekleyici anne-baba tutumlarının ergenlerin yaşam doyumunu yordadığı sonucuna varılmıştır. Bunlara ek olarak Şahin Baltacı (2018) tarafından yapılan araştırmada, demokratik anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin yaşam doyumları puanları otoriter ve koruyucu anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin puanlarından anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Gray, Chamrathirong, Pattaravanich ve Prasartkul (2013) tarafından Tayland'daki 905 ergen ile yapılan bir araştırmada, aile üyeleriyle verimli zaman geçiren ve yüksek düzeyde sevgi, bağlılık, hoşgörü gibi aile içi duygular yaşayan ergenlerin mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Raboteg-Saric ve Sakic (2014) tarafından ebeveynlik biçimlerinin ergenlerin mutluluk düzeyleri üzerindeki rolünün incelendiği araştırmada is yetkin ve izin verici ebeveynlik tarzı benimseyen ebeveynlerin çocuklarının otoriter tarzı benimseyen ebeveynlerin çocuklarına göre mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın ve literatürdeki araştırmaların genel bir özeti yapıldığında; aile içerisinde ait olma, güven, sevilme ve saygı duyulma gibi duygulara sahip olan ergenlerin, demokratik anne-baba tutumuna sahip olan, mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeyleri daha yüksek olduğu görüldüğü söylenebilir.

Mutluluk Düzeyi ile Okulda Öznel İyi Oluş Düzeyi Arasındaki İlişki

Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan ergenlerin mutluluk düzeyleri arttıkça okulda öznel iyi oluş düzeyleri de artmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeyleri mutluluk düzeylerindeki toplam varyansın %20.5'ini açıklamaktadır. Bu sonuç, araştırmaya katılan ergenlerin genel yaşama ilişkin mutluluk düzeylerini açıklamada okulda öznel iyi oluş düzeylerinin önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Ergenlerin okuldaki bilişsel ve duyuşsal yaşantılarına yönelik pozitif oluşları onların okul yaşantılarını ve beraberinde günlük yaşamlarını da pozitif olarak etkileyebilmektedir (Büyükcebeci ve Deniz, 2017; Casas, Bello, González, ve Aligué, 2013; Takakura, Wake ve Kobayashi, 2010). Bu açıdan ergenlerin genel yaşamlarına ilişkin iyi oluşlarında okuldaki yaşantıları ve doyumları önemli bir etmen olarak karşımıza çıkabilmektedir (Natvig, Albrektsen ve Qvarnstrøm, 2003). Bu durumla birlikte ergenlerin okula ilişkin öznel iyi oluşları genel yaşama ilişkin iyi oluşlarından da etkilenmektedir. Zira ergenlerin genel yaşam içerisindeki

algıladıkları anne-baba tutumları, internet kullanım biçimleri, psikolojik durumları, sosyal aktiviteleri, kaza ve kayıp gibi travmatik yaşantıları da okula ilişkin doyumlarını etkileyebileceği düşünülmektedir (Asıcı ve İkiz, 2019; Aypay ve Eryılmaz, 2011a). Alanyazında bu sonucu destekleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Baytemir (2019) tarafından yapılan çalışmada; ergenlerin okul yaşantılarının genel yaşamlarındaki mutluluk düzeyleri üzerinde önemli bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Telef (2020) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise ortaokul öğrencilerinin okul doyumunu, okuldaki pozitif yaşantıları ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada okul doyumunu ile mutluluk, yaşam coşkusu ve iyimserlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca çalışmada, öğrencilerin mutluluk düzeylerinin en güçlü yordayıcısının okul doyumunu olduğu görülmüştür. Yam ve Kumcağız (2020) tarafından yapılan bir çalışmada ise ortaokul öğrencilerinin okul doyumlarının yaşam doyumlarındaki varyansın %43 gibi önemli bir bölümünü açıkladığı görülmüştür. You ve diğerleri (2008) tarafından yapılan bir çalışmada ise çalışmada okula bağlılık ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Bir başka çalışmada, okula yabancılaşma düzeyi yüksek olan ergenlerin mutluluk düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varmışlardır (Natvig, Albrektsen ve Qvarnsøm, 2003). Bu çalışmaların dışında alanyazında, okuldaki öznel iyi oluşun genel yaşama ilişkin iyi oluş üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu gösteren başka çalışmalar da mevcuttur (Asıcı ve İkiz, 2019; Katja ve diğerleri, 2002; Sarı ve Cenkseven, 2008).

Bu çalışmada ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeyleri ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Çalışma, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan bir ildeki iki ortaöğretim kurumunda öğrenim gören ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 201 ergen ile sınırlıdır. Ayrıca çalışmadaki sonuçlar ergenlerin mutluluk düzeylerini belirlemek için kullanılan "Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu" ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini belirlemek için kullanılan "Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği"nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

1. Bu çalışma, ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini cinsiyet, algılanan okul başarısı, sosyal faaliyetlere katılma sıklığı ve algılanan anne-baba tutumu değişkenlerine göre incelemiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda daha farklı sosyo-demografik ve psiko-sosyal değişkenler araştırılabilir.
2. Algılanan okul başarısının ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini etkilediği sonucu göz önüne alındığında, okullarda öğretmenler ve okul psikolojik danışmanları eğitsel psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili çalışmalarını daha yaygın bir şekilde yürütülebilirler.
3. Sosyal faaliyetlere katılma sıklığının ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini etkilediği sonucu göz önüne alındığında, okullarda bahar şenlikleri, spor şenlikleri, sinema ve tiyatro günleri gibi sosyal faaliyetler planlanabilir.
4. Algılanan anne-baba tutumlarının ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini etkilediği sonucu göz önüne alındığında; okulda psikolojik danışmanlar tarafından ailelere yönelik demokratik ve yetkinci gibi sağlıklı ebeveyn tutumlarının kazandırılmasına

yönelik psiko-eğitim gibi bilgi ve beceri geliştirmeye yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yürütülebilir. Ayrıca okul-aile işbirliğinin güçlendirilmesi de ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini etkileyebileceği düşünülmektedir.

5. Ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeylerinin mutluluk düzeylerini önemli oranda yordadığı sonucu göz önüne alındığında, okullarda önleyici psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ve koruyucu ruh sağlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılması önemlidir. Bu kapsamda iyi oluş, mutluluk, problem çözme becerileri, umut gibi koruyucu faktörlerin güçlendirilmesine yönelik psiko-eğitim, grup rehberliği ve sınıf rehberliği gibi çalışmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Akdoğan, B. (2017). *Lise öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık ve çatışma çözme davranışlarının öznel iyi oluşlarını yordaması* (Tez No. 481288). [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.
- Asıcı, E. ve İkiz, F.E. (2019). Okulda öznel iyi oluşun okul iklimi ve öz-yeterlik açısından yordanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 621-638. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2018038523>
- Aypay, A., & Eryılmaz, A. (2011a). Relationships of high school student' subjective well-being and school burnout. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(1), 181-199.
- Aypay, A. ve Eryılmaz, A. (2011b). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 167-179.
- Baysan, Ç. (2019). *Ergenlerin dijital oyun bağımlılığının okulda öznel iyi oluş ve akademik başarı açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi], Yakın Doğu Üniversitesi Kütüphanesi.
- Baytemir, K. (2016). Ergenlikte ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide kişilerarası yeterliğin aracılığı. *Eğitim ve Bilim*, 41(186), 69-91. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2016.6185>
- Baytemir, K. (2019). Experiences of school as a mediator between interpersonal competence and happiness in adolescents. *Anales De Psicología/Annals of Psychology*, 35(2), 259-268. <https://doi.org/10.6018/analesps.35.2.320311>
- Bird, J. M., & Markle, R. S. (2012). Subjective well-being in school environments: Promoting positive youth development through evidence-based assessment and intervention. *American Journal of Orthopsychiatry*, 82(1), 61-66. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.1939-0025.2011.01127.x>
- Bozkurt, E. ve Sönmez, H. İ. (2016). İmam hatip ortaokulu öğrencilerinin ergen öznel iyi oluşlarının kişisel ve sosyal özelliklerine göre incelenmesi. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(7), 231-248. <https://doi.org/10.18498/amauidf.282875>
- Büyükcebeci, A. ve Deniz, M. (2017). Ergenlerde sosyal dışlanma, yalnızlık ve okul öznel iyi oluş: Empatik eğilimin aracılık rolü. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(3), 723-737. <https://doi.org/10.15345/IOJES.2017.03.011>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
- Büyükşahin Çevik, G., Yavuz, G. ve Güzel Yüce S. (2016). Ergenlerin okul yaşam kalitesi ile yaşam doyumunun problem çözme ve sosyal destekle ilişkisi: Afgan-Özbekleri ile yapılan bir yapısal eşitlik modeli çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1405-1417.
- Canbay, H. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.
- Casas, F., Bello, A., González, M., & Aligué, M. (2013). Children's subjective well-being measured using a composite index: What impacts spanish first-year secondary education students' subjective wellbeing?. *Child Indicators Research*, 6(3), 1-28. <https://doi.org/10.1007/s12187-013-9182-x>
- Casas, F., Baltatescu, S., Bertran, I., Gonzalez, M., & Hatos, A. (2013). School satisfaction among adolescents: Testing different indicators for its measurement and its relationship with overall life satisfaction and subjective well-being in Romania and Spain. *Social Indicators Research*, 111, 665-681. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0025-9>
- Çankaya, Z. C. ve Meydan, B. (2018). Ergenlik döneminde mutluluk ve umut. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 207-222. <https://doi.org/10.17755/esosder.316977>
- Çeçen, R. A. (2007). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyumunu düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 180-190.
- Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zekâ açısından incelenmesi* (Tez No. 218747). [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.
- Çelebi, Ç.D. ve Sezgin, O. (2015). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile ahlâkî olgunluk seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 99-146.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumunu: bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.

- Deniz, M.E. (2018). *Eğitim psikolojisi*. Pegem.
- Deniz, M. E., Arslan, C., Özyeşil, Z. ve İzmirli, M. (2012). Öz-anlayış, yaşam doyumu, negatif ve pozitif duygu: türk ve diğer ülke üniversite öğrencileri arasında bir karşılaştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 428-446.
- Derin, S. ve Bilge, F. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 35-51.
- Doğan, T. (2012). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Doğan, T. ve Çötök, N. A. (2011). Oxford mutluluk ölçeği kısa formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 165-172.
- Doğan, T. ve Eryılmaz, A. (2013). Benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 107-117. <https://doi.org/10.9779/PUJE434>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 403-425. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.54.101601.145056>
- Erden, S. ve Yılmaz, S. (2016). İmam hatip lisesi öğrencilerinin akran ilişkilerinin insanî değerler ve öznel iyi oluş düzeyleri açısından incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 387-414.
- Eryılmaz, A. (2007). Okulda motivasyon ve amotivasyon: Sevgili öğretmenim derse katıl, derse katıl diyorsun. Ama bir sor bakalım; mutlu muyum ve seni seviyor muyum? *Ulusal Teknik Eğitim, Mühendislik ve Eğitim Bilimleri Genç Araştırmacılar Sempozyumu* içinde, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- Eryılmaz, A. (2010). Aile yapısı ergeni mutlu eder mi?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(22), 21-30.
- Eryılmaz, A. ve Ögülmüş, S. (2010). Ergenlikte öznel iyi oluş ve beş faktörlü kişilik modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 189-203.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile olumlu gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24(3), 209-215. <https://doi.org/0.5350/DAJPN2011240306>
- Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2011). Ergen öznel iyi oluşunun, öz saygı ve iyimserlik eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 170-181.
- Eryılmaz, A. ve Aypay, A. (2011). Ergenlerin derse katılmaya motive olmaları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1220-1233.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Flouri, E., & Buchanan, A. (2002). Life satisfaction in teenage boys: The moderating role of father involvement and bullying. *Aggressive Behavior*, 28, 126-133. <https://doi.org/10.1002/ab.90014>
- Gray, R. S., Chamrathirong, A., Pattaravanich, U., & Prasartkul, P. (2013). Happiness among adolescent students in Thailand: Family and non-family factors. *Social Indicators Research*, 110(2), 703-719. <https://doi.org/10.1007/s11205-011-9954-y>
- Heizomi, H., Allahverdi-pour, H., Jafarabadi, M. A., & Safaian, A. (2015). Happiness and its relation to psychological well-being of adolescents. *Asian Journal of Psychiatry*, 16, 55-60. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2015.05.037>
- Hills, P., & Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: a compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 33, 1073-1082. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00213-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00213-6)
- Hilooğlu, S. ve Cenkseven-Önder, F. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde zorbalığı yordamada sosyal beceri ve yaşam doyumunun rolü. *İlköğretim Online*, 9(3), 1159-1173.
- Huebner, E. S., & Gilman, R. (2006). Students who like and dislike school. *Applied Research in Quality of Life*, 1(2), 139-150. <https://doi.org/10.1007/s11482-006-9001-3>
- Joronen, K., & Kurki, A. (2005). Familial contribution to adolescent subjective well being. *International Journal of Nursing Practice*, 11(3), 125-133. <https://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2005.00509.x>

- Işık, E. ve Bedel, A. (2015). Ergenlerde başa çıkma stratejileri ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 53-60.
- İlhan, T. ve Bacanlı, H. (2007). Mizah tarzları, kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş: Bir model denemesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 11, 35-52.
- İhan, T. (2009). Üniversite öğrencilerinin benlik uyumu modeli: yaşam amaçları, temel psikolojik ihtiyaçlar ve öznel iyi oluş (Tez No. 234457). [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.
- Kalaycı, H. ve Özdemir, M. (2013). Lise öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının okul bağlılıkları üzerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 293-315.
- Karakoç, A. Bingöl, F., ve Karaca, S. (2013). Lise öğrencilerinde ergen öznel iyi oluş ile olumlu gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 3(6), 43-50.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Korkut Owen, F. (2015). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı.
- Katja, R., Päivi, Å. K., Marja-Terttu, T., & Pekka, L. (2002). Relationships Among adolescent subjective well-being, health behavior, and school satisfaction. *Journal of School Health*, 72(6), 243-249. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2002.tb07337.x>
- Kök, M. ve Akpınar, M. (2018). Ergenlerde problemlerle internet kullanımı ile öznel iyi oluş ilişkisinin incelenmesi. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 10(40), 527. <https://doi.org/10.15189/1308-8041>
- Köse, N. (2015). Ergenlerde akran ilişkilerinin mutluluk düzeyine etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 1-6.
- Lyubomirsky, S. (2007). *The How of Happiness: A scientific approach to getting the life you want*. The Penguin Press, NY.
- Malkoç, A. (2011). *Öznel iyi oluş müdahale programının üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerine etkisi* (Tez No. 298549). [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.
- Moksnes, U. K., & Espnes, G. A. (2013). Self-esteem and life satisfaction in adolescents-gender and age as potential moderators. *Quality of Life Research*, 22(10), 2921-2928. <https://doi.org/10.1007/s11136-013-0427-4>
- Natvig, G. K., Albrektsen, G., & Qvarnström, U. (2003). Associations between psychosocial factors and happiness among school adolescents. *International Journal of Nursing Practice*, 9(3), 166-175. <https://doi.org/10.1046/j.1440-172X.2003.00419.x>
- Özer, E., Hamarta, E., & Deniz, M. E. (2016). Emotional intelligence, core-self evaluation, and life satisfaction. *Psychology*, 7(2), 145-153. <http://dx.doi.org/10.4236/psych.2016.72017>
- Park, N. (2004). The role of subjective well-being in positive youth development. *The Annals of American Academy of Political and Social Science*. 591(1), 25-39. <https://doi.org/10.1177%2F0002716203260078>
- Raboteg-Saric, Z., & Sakic, M. (2014). Relations of parenting styles and friendship quality to self-esteem, life satisfaction and happiness in adolescents. *Applied Research in Quality of Life*, 9(3), 749-765. <https://doi.org/10.1007/s11482-013-9268-0>
- Rask, K., Kurki, P. A., & Paavilainen, E. (2003). Adolescent subjective well-being and family dynamics. *Scand J.Caring Sci*, 17, 129-138. <https://doi.org/10.1046/j.0283-9318.2002.00118.x>
- Romano, J.L. (2015). *Prevention psychology. Enhancing personal and socail well-being*. American Psychological Association: Washington, DC.
- Sarı, M. ve Cenkseven, F. (2008). İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-16.
- Sarı, T. ve Özkan, İ. (2016). Ergenlerin öznel iyi oluşları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 29, 155-162.
- Sarıcaoğlu, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma düzeylerinin kişilik özellikleri ve öz-anlayış açısından incelenmesi* (Tez No. 280698). [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.

- Saricaoglu, H., & Arslan, C. (2013). An investigation into psychological well-being levels of higher education students with respect to personality traits and self-compassion. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 13(4), 2097-2104. <https://doi.org/10.12738/estp.2013.4.1740>
- Savi Çakar, F. (2018). *Önleyici psikolojik danışma kuram ve uygulamaları*. Pegem.
- Seki, T. (2014). *Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ve öznel iyi oluşlarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi* (Tez No. 372156). [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.
- Şahin, G. N. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.
- Şahin Baltacı, H. (2018). Comparison of hope and life satisfaction levels of Turkish and American middle school students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 74(2018), 99-122. <https://doi.org/10.14689/ejer.2018.74.6>
- Özdemir, Y. (2012). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 188-198.
- Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. (2016). Ergenler için okulda öznel iyi oluş ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 333-350. <https://doi.org/10.12984/eggefd.280748>
- Özden, K. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı açısından incelenmesi* (Tez No. 371156). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi.
- Öksüz, Y., Güven Demir, E. ve Baba Öztürk, M. (2017). Roman çocukların okul doyumunu düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Samsun ili örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(33), 256-268. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2017029312>
- Satan, A. A. (2014). Dini inanç ve bilişsel esneklik düzeylerinin öznel iyi oluş düzeyine olan etkisi. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(7), 56-74.
- Stiglbauer, B., Gnambs, T., Gamsjager, M., & Batinic, B. (2013). The upward spiral of adolescents' positive school experiences and happiness: Investigating reciprocal effects over time. *Journal of School Psychology*, 51(2), 231-242. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2012.12.002>
- Takakura, M., Wake, N., & Kobayashi, M. (2010). The contextual effect of school satisfaction on health-risk behaviors in Japanese high school students. *The Journal of School Health*, 80(11), 544-551. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2010.00540.x>
- Telef, B.B. (2020). Ortaokul öğrencilerinde okul doyumunu, okuldaki pozitif yaşantılar ve mutluluk arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 46(205), 359-371. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.5587>
- Tian, L. (2008). Developing scale for school well-being in adolescents. *Psychological Development and Education*, 24(3), 100-106.
- Tian, L., Wang, D., & Huebner, E. S. (2015). Development and validation of the Brief Adolescents' Subjective Well-Being in School Scale (BASWBSS). *Social Indicators Research*, 120, 615-634. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0603-0>
- Tkach, C., & Lyubomirsky, S. (2006). How do people pursue happiness, relating personality, happiness-increasing strategies, and well-being. *Journal Happiness Studies*, 7,183-225. <https://doi.org/10.1007/s10902-005-4754-1>
- Terzi, Ş. ve Cihangir Çankaya, Z. (2009). Bağlanma stillerinin öznel iyi olmayı ve stresle başa çıkma tutumlarını yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 1-11.
- Uçan, A. ve Esen, B. K. (2015). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının toplumsal konum ile ilgili risk alma değişkenine göre incelenmesi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 11(2), 288-299. <https://doi.org/10.17860/efd.22192>
- Whitley, A. M., Huebner, E. S., Hills, K. J., & Valois, R. F. (2012). Can students be too happy in school? The optimal level of school satisfaction. *Applied Research in Quality of Life*, 7(4), 337-350. <https://doi.org/10.1007/s11482-012-9167-9>
- Vaillant, G. E. (2003). Mental health. *American Journal of Psychiatry*, 160, 1373-1384.
- Van Petegem, K., Aelterman, A., Van Keer, H., & Rosseel, Y. (2008). The influence of student characteristics and interpersonal teacher behaviour in the classroom on student's wellbeing. *Social Indicators Research*, 85, 279-291. <https://doi.org/10.1007/s11205-007-9093-7>

- Yam, F.C. & Kumcağız, H. (2020). Ortaokul öğrencilerinin okul doyumunu ile yaşam doyumları arasındaki ilişki: Umudun aracılık rolünün incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2113-2130. <https://doi.org/10.33206/mjss.720592>
- Yavuzer, H. (2017). *Ana-baba okulu*. Remzi.
- Yavuzer, H. (2019). *Çocuk psikolojisi*. Remzi.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Nobel.
- Yılmaz, H., & Arslan, C. (2013). Subjective well-being, positive and negative affect in Turkish university students. *Online Journal of Counseling & Education*, 2(2), 1-8.
- You, S., Furlong, M. J., Felix, E, Sharkey, J.D. Tanigawa, D., & Green, J.G. (2008). Relations among school connectedness, hope, life satisfaction, and bully victimization. *Psychology in the Schools*, 45(5), 446-460. <https://doi.org/10.1002/pits.20308>